

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Videm, Via Vitt. Veneto, 32
Tel. 33-46 — Poštni predaj (Ca-
sella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto
corr. post.): Videm, št. 24/7418.

NAROCNINA:
Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Leto XI. — Štev. 12 (220)

UDINE, 1. - 15. JULIJA 1960

Izhaja vsakih 15 dni

Nepotrebni, dragi poskusi z azili

Azili so lepa, a draga reč. Po vsej Italiji so azili samo v kakšnem velikem mestu in večjem kraju. Pri nas v Furlanski Sloveniji jih imamo pa kar 19. Nikjer drugod v videmski provinci jih nimajo toliko. V mnogih italijanskih provincah pa manjka na tisoče čisto navadnih elementarnih šol, o otroških azilih pa niti ne sanjajo. Nam pa azile kar ponujajo in čez nekaj let jih bo še več. Verjetno bomo prišli v kratkem do tega, da bo imela vsaka naša vasica svoj azil.

Ljudje so z azili zadovoljni. Kaj ne bi bili?! Otroci so pri kraju v azilih in se ni treba zanje brigati. Dobijo hrano in so v slabem vremenu pod streho v lepih prostorih. Ker so v azilih majhni otroci od 3 do 6 let, se pravzaprav ne učijo, pač pa le igrajo, pojejo in učiteljice govorijo z njimi po italijanski. V elementarnih šolah je hujske, slabše, ker

tam bi se morali učiti, pa se ne učijo, vsaj dosti ne, ker se učiteljicam ne ljubi, in se tako učenci nič ne naučijo.

Vsakdo ve, da so azili zato v skoro vsaki drugi ali tretji naši vasi, ker smo mi Slovenci. Azili naj bi naše otroke že od tretjega leta naprej učili govoriti samo italijanski. To je edini in glavni cilj azilov v naših krajih. Devetdeset od sto italijanskih otrok nima azilov, mi pa jih imamo, ker smo Slovenci. In ker smo Slovenci imamo tudi toliko elementarnih šol kot skoro v nobeni italijanski provinci. Splača se torej biti Slovenec, ker če bi bili navadni furlanuti, menegri, siciliani ali kdorkoli, bi pri nas ne bilo nobenega azila in komaj dobra petina elementarnih šol, ki jih zdaj imamo v kar dobrih hramih.

Pisali smo že večkrat v našem listu, da se nam splača biti Slovenci čisto iz oportunističnih razlogov, ker na ta konto marsikaj dobimo, kar drugim ne dajo. To vedo še najbolj žene po naših vaseh. A mi smo Slovenci ne toliko iz interesov, pač pa zato ker smo rojeni Slovenci, ker ne moremo biti drugačni, kot so nas naše matere rodile kot »Slovenjek« Italijanske oblasti pod vplivom starih nacionalističnih principov hočejo napraviti iz nas Slovencev Italijane. To pa je strašno kompliciran proces, ki se sploh ne da napraviti. Ker nimamo svojih slovenskih šol, govorimo samo slovenski dialekt, a italijanskega pa tudi ne znamo dosti. Vsega tega je kriva nacionalistična spekulacija.

Kmalu bo sto let, kar poskušavamo s šolami napraviti iz nas Italijane. S tem ni bilo nič in so zato začeli po zadnji vojski z azili. Naši otroci bodo začeli prej govoriti italijanski kot do zdaj. To pa bo vse kar bodo napravili. Ker tudi azili ne bodo iz nas Slovencev naredili Italijane! Slovenji smo in bomo ostali, pa če triplicirajo vse azile. Tudi če bi bili mi vse življenje v azilih, od tretjega do recimo šestdesetega leta v azilih, bi ostali Slovenci, kot ostanemo sedaj po vseh azilih in po petih letih elementarne šole in gremo nato po svetu. Tudi drugod po svetu so poskušali držati narode v slabih in dobrih azilih pa se ni obneslo in so morali zapustiti azile.

Prave priprave na emigracijo

V Germanijo hodijo največ ljudje iz južne Italije, manj pa iz severne Italije. Iz Lombardije, Piemonta in Ligurije gredo zelo redki ker nimajo potrebe ker dobijo delo doma v tovarnah. Pač pa gredo v velikem številu Veneti in seveda pri tem iz naše province in kajpa iz hribovskih krajev Furlanije.

V Veroni se zbirajo na »Centro Nazionale dell'emigrazione«. Tisti, ki so kvalificirani delavci dobijo delo izven kontingenta za določeno provinco.

V Germaniji rabijo nimar več tudi ženske, zdaj že po štiri tisoč na mesec. Italijanska postava (legislazione) ne dovoljuje, da bi šle na delo ženske izpod 21 let. Postava ima samo deloma prav, da se namreč dekleta ne pokvarijo, če gredo v tujino, v emigracijo prezgodaj, preveč mlade. Toda roko na srce in govorimo odkrito: Ali ne hodijo naše čede že s 14 leti za dikle, za domestike v milijonska italijanska mesta. In ali niso

stane torej zaenkrat pri starem in homo govorili o industrijah kot o sanjah. Oblasti pa nas bodo še kar naprej tolažile s svojimi plani o conah depresih, zelenem planu in o melioraciji montanje, kar so tudi le na pol realne stvari in na pol pa sanje.

To je Porčinj, mala vas v zapadni Beneški Sloveniji, o kateri se zadnje čase zelo mnogo govori. Ljudje so v znak protesta zavrnil videmski prefekturi vse davčne pozive in jim priložili še spomenico, katero so podpisali vsi družinski poglavarji. Naveličani so prenašati vse tovare na hrbtu, ker so brez kolovozne poti, dasiravno jim jo obljublajo že 40 let. Porčinj je štel 1920. leta 300 prebivalcev, danes jih ima pa komaj 120. Od Ahtna, kjer je sedež komuna, je oddaljen le 5 km, od Vidma pa 20. Med zadnjo svetovno vojno je bil Porčinj pozorišče hudih bojev, kajti tu so imele svoj sedež razne partizanske komande in zato so jih Nemci stalno napadali.

Življenje nadaljnjih pet let

Nimar pišemo v »Matajurju« o emigrantih in o njihovih problemih in nimar bomo morali o tem pisati, ker smo mi furlanski Slovenci narod emigrantov skupaj z drugimi hribovi Furlanije.

Kakor kaže, ne bo našim emigrantom slabo kazalo najmanj še kakšnih pet ali deset let. Za potle pa bomo se videli.

Kako to, da so italijanske oblasti in italijanski listi postali tako optimistični in jim dva in pol milijona italijanskih brezposelnih (dizokupati) ne delajo več skrbi?

Italija je članica tako imenovane »Male Evrope«, v kateri so samo zelo indus-

trializirane države: Nemčija, Holandija, Belgija, Luksemburg in Francija. Od 1935 pa do konca vojske l. 1945 so bili vsi moški pri vojaki, družine so bile raztrgane, porok je bilo malo, otrok pa tudi. Zdaj prihajajo na vrsto tisti letniki, tiste classi, ko ni bilo otrok. Visoke industrializirane države »Male Evrope« kar ne prestopajo širijo svojo industrijo, postavljajo nove fabrike in rabijo nimar več delavcev. Nimajo jih v celi Evropi kje vzeti. Edino v Italiji je nekaj milijonov rok, ki nima doma kaj delati. Zato so naenkrat postali po evropskih državah zelo prijazni do italijanskih delavcev, ki prihajajo iskat delo.

Tako sedaj kaže, da bodo najmanj vsaj za tiste letnike, za tiste classi, ki so bile rojene med vojsko, dosti dela na razpolago, ker imajo vojskinci letniki malo otrok.

Nekateri pravijo, da bo tudi še potem primanjkovalo delavcev. Res je, da imajo narodi po Evropi nimar manj otrok po družinah, komaj enega ali pa dva na družino in da bo morebiti tudi še po pet letih manjkalo delavcev, ker ne bo dosti naraščaja, ker ni dosti otrok. Nismo pa o tem prav za gotovo prepričani, ker bomo medtem dobili v najbolj industrializiranih evropskih državah avtomatizacijo po fabrikah, tako da bodo rabili prav malo delavcev, ker bo šlo vse po tekočem traku in bodo vse delo opravljali stroji, makine.

Torej vsi ljudje po Italiji, ki imajo opravka z emigranti so zaenkrat optimisti in računajo prav za gotovo, da kakšnih pet let bodo vsi italijanski emigranti z lahkoto dobili delo. Takšna perspektiva je za nas furlanske Slovence zelo važna, da se bomo znali prav ravnati. Če bojo tudi v prihodnjih letih vsi naši emigranti na lahek način dobili delo, potem bo še več naših ljudi šlo v emigracijo, in še manj ostalo doma. Nibeden ne bo mogel zadržati naših moških in žensk, delavcev in delavk, da bi ostali doma, če bojo vedli, da lahko dobijo dobro plačano delo v emigraciji, da jih vserod dobro sprejmejo, ker nimajo drugih delavcev na razpolago.

Te optimistične perspektive za emigracijo pomenijo tudi da velik del odraslih furlanskih Slovencev ne bo živel v Italiji,

ampak neke v emigraciji ali v Švici, ali Germaniji ali Franciji, če se ne kje odstran morja.

Če bo velik del naših ljudi živel izven Italije, bi ga morali v šolah učiti takšnih stvari, ki bodo našim ljudem prav prišle v trdem emigrantskem delu in ne kakšne pesnice ali pa nacionalistične fraze.

Če bo velik del naših ljudi živel v raznih državah, bo postal bolj internacionalistično razpoložen in ga ne bodo več mogle mešati razne nacionalistične komedije, ki jih posebno radi reprezentirajo ob vsaki priliki v videmski provinci.

Če bo velik del naših ljudi živel v prihodnjih letih izven Italije med raznimi delavci drugih narodnosti in v popolnoma industrijskih revirjih, bodo naši ljudje dobili takšno pamet, kakor jo imajo delavci v Evropi in ne več tisto kakršno bi bili radi videli nekateri krogi v Vidmu, da bi jo naši ljudje še zadržali.

Če bo velik del naših ljudi živel izven Italije v emigraciji in živel dobro od tistega svojega emigrantskega dela, ga ne bodo interesirali domači interni italijanski ekonomski in socialni problemi in tudi ekonomski problemi Furlanske Slovenije mu ne bodo več tako pri srcu.

Ali mislite, da bo tisoče naših emigrantov interesiralo, kaj bo s conami depresami v naših krajih, kaj s problemi montanje, kaj s pogozdevanjem, kaj z živinorejo, z mlekarnami in kazeifici, kaj z domačimi partijami in kaj z našimi komuni?

Se bolj kot do sedaj bo emigrantska tujina dom večine furlanskih Slovencev. Se bolj kot dosedaj bo živel v Furlanski Sloveniji samo majhen procent naših ljudi, v glavnem otroci, stari ljudje in kakšna žena gospodinja.

Se bolj kot dosedaj bodo naši ljudje postajali bolj samostojni in bo izginjal tisti stari servilni duh, ki se je držal mnogih naših ljudi.

Se bolj kot dosedaj bo naša Furlanska Slovenija, naša domovina deljena na dva dela: en del, ki bo živel doma in en del, ki bo živel v emigraciji. Gledati bomo morali, kako bomo ta dva dela skupaj povezali in dopolnjevali, komplementirali, da ostane naša Furlanska Slovenija živa v svojih ljudeh.

IZ SENTLENARSKE DOLINE

Kravar

Ne pretiravamo, če porečemo, da je Kravar 'dna tih narbuj zapuščenih vasi našega komun. Na našo nesrečo leži naša vas v tajnem kraju, da smo čisto izolirani, zaki od tu naprej ne vodi nobedna cješta in tuo' je tud uržuh, da smo od vsjeh pozabljeni. Da smo buj točni, sputonjio se nas samo kar imamo za plačat 'tasse', brz ko poteče rok i-mamo že karteie na duomu, zaki takrat nas nečejo pozabiti.

Dol za Krajam djelajo nove cješte, jih asfaltirajo »marciapiedi«, odpravljajo nagobarne ovinke, instalirajo neon luč za javno razsvetljavo, kuaž bi tjel nardit iz Sv. Lenarta malo mesto, nas pa, ki živimo v brjegu, zanemarjajo in puščajo v zaostalosti. Ze več kot 10 ljet njeso posuli lopate glerje na cješto, ki vodi v Kravar, in zavoj tega je tajna kot prešusen potok. Pa tuo' še ni vse, v Kravaru njemamo niti zadost vode, zaki je tud akvedot slab. V poljetnem času, kar je šuš, muorajo stati naše ženē tud po 'dno uro v vrsti pred fontano, da za-jamejo segot (kandio) vode. Vsak dan se sprašujemo, da kedaj bomo paršli tud mi na vrsto, da nam bi nardil kajšno djelo. Vprašujemo tud našega komunškega konsiljerja, da kaj djela, da

zaki se ne potegne še za nas. Mi ga nisimo votali, da bi hodil na komun samo grjet kandrejo, ampa da bi tam povjedu kaj bi korlo nardit za našo vas.

Srednje

Na zadnjem komunskem konseju, na tikerega je pa na žalost paršlo le malo konsiljerjev, so sklenil, da bojo nardil prošnjo za dobit posojilo, s tikerim bojo zgradil novo cješto, ki bo vezala Gorenji Trbilj, Oblico in Ravne. Ta cješta bi bla dolga 4 km, a bo usedno zlo draga, zaki bo šla čez strme in skalnate kraje in bo korlo nardit več zidov. Celotni stroški bi bli okuoli 40 milijonov lir.

Povarih tega so na konseju potrdili tud obračun (conto consuntivo) za ljet 1960, ki je pasiven za več milijonov lir in zatuo' bojo zaprosil ministrstvo za kriteje deficita.

IZ NADISKE DOLINE

Tedenski senjen v Podbonescu?

Komunski svet je na svoji zadnji seji sklenil, da se bo odpru v Podbonescu tedenski senjen, kjer bojo prodajali oblačilo, vse tuo kar se nuca za hišo, kokoši, mliječne produkte itd. Ta tedenski senjen bojo odprli zavoj tega, de bi se Podbonesec no malo razgibu, zaki posebno ta zadnja ljeta po uojski je postala velika mizerja, zaki ljudje ne morejo ušafat dje-ia ta doma in zavoj tega muorajo hodit v masah po vsem svjetu za si zaslužiti krun.

Če bojo rjes odprli tedenski senjen se bo v Podbonescu in v vsej okuolci marsikaj spremenilo. Vsi vjemo kulko ljudi iz Kobarida in Bovca hodi vsak dan v Cedad kupovat razno blagu, potle se bojo pa ustavili na našem trgu, ki bo buj blizu, saj je Podbonesec oddaljen od konrina le 5 km, Cedad pa 15. Vjemo tud, de se ekonomski standard na Kobariškem in Bovškem nimar buojša in de tam so vsi ta doma, ki djelajo in zavoj tega smo sigurni, da bojo tisti ljudje nimar več hodil na naš kraj po blagu in takuó, hvala sosedom, se bo mogla zbuojšati še naša takuó slaba ekonomija.

Tedenski senjen bi muoru bit vsak ponedeljak, sevjeda če bojo kompetentne autorita (oblasti) dale perneš, zaki čul smo pravit, da je Cedad naspruotan in da je senator Pelizzo interveniral par »Camera di Commercio«, da naj prepereči odprtje tedenskega senja v Podbonescu, zaki bi bli oni oškodovani. Naši ljudje so 90 par stuó votal za demokristjanskega senatorja Pelizza s troštam, da bojo imjel v nje-mu podpornika, ki bo djelu v njihov interes, takuó kot je obljubil. Splet se bližajo votacioni in ljudje sada vjedo kulko mu morejo zaupati.

Na vsako vižo podboneški komun ne sme odnehati od svojih namjenov, zaki ta je eden tih najbuj pasivnih komunov videmske province in zatuo' ne bi smjele obstojati nobedne ovire (ostacoli) za odprtje tedenskega sejma.

Podbonesec

Na zadnjem zasedanju komunškega konseja so razpravljali o raznih važnih problemih. Med drugim so sklenili dati še 'dno licenco za taksi, takuó bojo sada 4, in kupiti radio za podboneško šuolo. Imenoval so tud računске revizorje za obračun ljeta 1960 in sprejel povišanje plače komunalnemu mjedlhu, ki je za tuo zraslo.

Po daljši diskusiji, v katero so preuzel besjedo kuaž vsi svetovalci, so sprejel in odobril vse punte dnevnega reda.

Špjetar Slovenov

Tele dni se bo poroču naš vaščan žnidar Ivan Leban, rojen v Bohinjski Bistrici, z Marijo Skočir iz Kobarida, stanujoča v Vidmu.

Naša vaščanka Maria Cornelio, ki djela v Rorschach v Nemčiji bo poročila

IZ SOVODENJSKE DOLINE

Tragična smrt našega emigranta

V nedeljo 19. t. m. zjutraj je prišla v »Meštovo« družino v Ceplesišče žalostna brzojavka iz Nemčije. Naznanila je smrt 22-letnega Antona Martiniča.

Mladi Martinič je šel z drugimi našimi rojaki 26. aprila t. l. v Nemčijo, da bi kaj zaslužil zase in pomagal družini. V soboto 18. junija pa ga je nepričakovano doletela smrt. Martinič je našel delo v pristanišču Saerbech v Vestfaliji. Delal je na nekem parniku, ki vozi po tamkajšnjem kanalu. V soboto popoldne se je peljal v čolnu po kanalu z rojakom, ki tam dela, Vogričem Lavrencem iz Plataca. Martiniča je prijelo nenadoma slabo, zakričal je in padel v vodo. Prijatelju ni ostalo drugega kot klicati na pomoč. Takoj so prišli na kraj nesreče ljudje, ki so bili v bližini. Po petih minutah je bil nesrečni fant izvlečen iz vode, a ni dal več nobene znaka življenja. Niti zdravnik, ki je prišel takoj na kraj nesreče, ga ni mogel spraviti k življenju. Ugotovil je samo, da je Martiniča zadela kap. Ta žalostna novica se je raznesla kot blisk po vseh naših vaseh in je globoko pretresla vse tiste, ki so poznali in spoštovali poštenega in pridnega fanta. Kako pa je prizadela družino pokojnika, ni mogoče povedati z besedami. Niti dva meseca ni, ko se je poslovil od njih zdrav in vesel, in glej, ko so pričakovali, da jim bo poslal prvo

pomoč, je prišla kruta novica, novica o njegovi smrti. Posmrtno ostanke mladega Martiniča so pripeljali domov v Ceplesišče v sredo 22. t. m., kjer je bil veličasten pogreb v četrtek 23. junija ob 9.30 zjutraj. Nesreča, ki je prizadela »Meštovo« družino, je velika, a njihov dragi Anton bo imel vsaj tisto srečo, da bo počival v domači zemlji, kajti na desetine naših emigrantov nima niti te poslednje želje izpolnjene. Pustili so svoje kosti daleč od ljubljene domače grude. Naj bo mlademu Martiniču lahka domača zemlja. Družini pa izrekamo naše globoko sožalje.

Matajur

Turistična sezona se je že pričela tud par nas in hotel-refugio ima ljetos parvikrat posebne goste. Paršlo je šest funkcionarjev rimskega ministrstva, ki bojo ostali v »villeggiatura« v naši vasi do avgusta mjesca. Prihodnji tjeđan bo paršlo nekaj gostov tud iz Trsta in takuó bo hotel kar poln ljudi. Ceglih je Matajur visoko v brjegu (900 m) in je narbuj izolirana vas videmske province, nudi izletnikom krasen panorama, saj vidimo, da pridejo k nam na »villeggiatura« ljudje celo iz Rima.

Tud cješta, ki vodi iz Jeronišča v našo vas bo preca postrojena. Se vid, da nekaj je nucalo tuo kar smo pisal v preteklosti.

Dne 2. julija se bo poroču naš vaščan Mario Gošnjak - Toncinov po domače. z 'dno brdko čecó iz Gorenjega Mersina.

Iz Rezijanske Doline

Zelo smo bili zadovoljni, ko smo zvedeli, da bo cesta, ki vodi v našo dolino, postala provincialna, kajti naš komun je moral do sedaj zapravljati več kot 2 milijona lir letno samo za njeno vzdrževanje. Kar je pa še posebno važno pa je to, da bo provinca poskrbela v kratkem tudi za asfaltiranje od Rezjute do Ravence. Ob tej priliki bodo cesto seveda tudi razširili in vzeli bodo še tri stalne cestarje, ki bodo skrbeli za vzdrževanje.

Kroži govorica, da bodo popravili cesto v Krnicah, ki veže dolino z Učjo. Koliko je v teh govoricalh resnice ne vemo, kajti bližajo se volitve in je treba eksplodirati par mesecev preje kakšno dobro bombo. Zasnovana cesta bi bila zares izrednega pomena za prebivalstvo Učje, saj vemo, da od tu ne vodi nobena kolovozna pot do Ravence, kjer je sedež komun.

Na zadnjem zasedanju komunškega sveta so sklenil, da se preloži vprašanje Učje, ki bi se rada odcepila od Rezije in priključila k Brdu. Zdi se, da rezjanski komunski svet noče nič slišati o tem, kajti največ komunškega sveta, predvsem gozdov, je prav v Učji. Komun Brdo je pripravljen sprejeti Učjo pod svoje okrilje, toda pod pogojem, da pride pod komun tudi komunalni patrimonij, ki je v Učji. Zadeva se bo najbrže vlekla še precej dolgo in prebivalstvo Učje bo moralo še naprej trpeti. Kot znano, mora napraviti čovek iz Učje kar 60 km, če hoče priti po cesti do Ravence, kjer je sedež komun. Ljudje morajo iti preko Njivice v Cento, potem skozi Magnano in Riviera v Rtinj, Humin (Gemona), Venzona, Karnijo, Moznico, Resiutto in potem kreniti v dolino Rezije. V Njivico pa, ki je oddaljena od Učje le 15 km, vodi dobra cješta in je tudi redna avtobusna linija. Lahko rečemo, da bi bili na boljšem, če bi Učja spadala pod videmski komun, ker bi prišli preje in bolj ugodno v Videm, kot pa v Ravenco. Pregledali smo ves letopis komunov Italije in nisimo našli v njem zabeležene nobene vasi, ki bi bila tako oddaljena od komunškega sedeža. Vsi vemo kulko dokumentov (certificatov, deklaracij, potrdil itd.)

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Tipana

Pretekli tjeđan e paršu tu naše kraje videmski prefekt dr. Francesco Vecchi. Najprej e se ustavu tu Nemah, kjer ga je sprejelu šindik an mu razjasnu težave svojega komun. potem pa e šou tu Tipano, kjer e ga čaku ves komunski konsej, ki so ga sklicali izredno (straordinario) prtu ta dan.

Prefekt e se interesou za vse naše probleme anu e dau 700.000 lir za ECA (Ente Comunale Assistenza). Povjedali so mu še tuo', ke te bizunjo narditi tu Tipani nov akvedot, zaki sedanji o ne daje rat vode, posebno poljete, kar je šuš. Prefekt je obeču, de se bo interesou še za to rječ, potem pa je šu u Brdo v Terski dolini.

IZ TERSE DOLINE

Brdo

Prefekt an njega akompanjatorji, ki so pred nedougin paršli u našo dolino, so se zlo začudili, kar so zvedjali, ke ve njemamo vode anu ke ve muoramó točiti vodo naravnost iz Tera, ke o teče kle blizu. Se buj so se pa začudili, kar so vidali, ke u je od kle napejan 'dan naj tih venih akvedotov Furlanije, ke u daje vodo usej furlanski nižini oku Cente.

Prefekt e obeču, da se bo interesou par kompetentnih organih za mjeti pomuoč od štata za morjeti rešiti problem prej ke to more.

Štela

V komun u Centi so začeli diskusjon, de bi dali djelat cješto, ki bi vezala našo vas z dolino. Vsi komunski konsiljerji so končno spoznali, ke to e prava vergonja, de je naša vas še simpri brez kolovozne poti, medtjem ke na e Centa, kamor spada Štela, pravi centro vsjeh sort lusov, kjer so celo nočni lokali, ki privabljajo (invitano) razvajene (vicjane) in vederbane ljudi drugih mest. Ki u je kolpa, de Štela njema še donas kolovozne poti in de je u tako zapuščenem stanju? Ve kudamo, de je rišpušta seplica: komun, zaki u dopera dvojno mjero!

IZPOD KOLOVRATA

Dreka

Sobit po uojski je bil ves dreški komun skoraj brez vodovodov (akvedotov) in skoraj vsi ljudje so muorli pit vodo daževnico, ki je odtekala iz streh v rezervarje. Potle so nardil nekaj vodovodov, a ljudje pravijo, da tuó ni zadost, zaki jih je premalo za trkaj ljudi.

Dreški komun leži visoko v brjegu na pobočju Kolovrata, je tud malo izvirov in še tisti, ki so, so kajšnih stuó metru cnkraj državne meje. Za zajet vodo na jugoslovanski teritorju pa je seveda potreban poseben akordo.

Naš komun je napravu prošnjo za zajeti vodo onkraj meje in če bo uslišana, bo imel cel komun zadost vode. Od tiste ga casa pa je na žalost preteklo že pet ljet in takuó je v Dreki še nimar pomanjkajne vode.

Skušali bomo informirati odgovorne organe, da bi se moglo rešit to težko vprašanje čimpreje, zaki ljudje dreškega komun se muorajo že zadost maltrat za obdjelovati svoje kamenite njivice in zatuo' ni prtu, da trpe še zavoj pomanjkajna vode. V današnjih časih, ko je posjerede tak velik progres, ne bi smelo manjkati ljudem vsaj vode, posebno če pomislimo, da so dobri izviri oddaljeni od vasi le kajšnih par stuó metru.

Komun bi se muoru kar naprej interesirat par kompetentnih autorita, da bi se začela pogajanja s tozačevnimi organii sosednje države, zaki samo takuó se bo moglo rešiti pereče vprašanje vode v dreškem komun.

POGLLED NA PORCINJSKO POKOPALIŠČE. TUDI TU SE ODRAZA VELIKA ZAOSTALOST IN ZAPUŠČENOST.

Kaj bomo delali tale mesec

Na polju zori žito. Požanjemo ga, ko je slama čisto porumenela in ne moremo več raniti zrnja z nohtom. Paziti je treba, da žito preveč ne dozori, ker se lahko izgubi dosti zrnja. Po žetvi je treba njivo takoj preorati. Za zgodnjim krompirjem in žitom lahko sejemo činkvantin in repo, bolj pozno pa zelje. Činkvantin in repi je treba zelo dobro pognojiti. Najboljša so hitro topljiva umetna gnojila. Če smo prvemu krompirju dobro pognojili s hlevskim gnojem, za drugi pridelek ni treba gnojiti. Zelju gnojimo z gnojnico, koruzi pa z dušičnatimi gnojili.

Na travniku in senožeti mora biti košnja ta mesec pri kraju. Poleti travnikov ne gnojimo s hlevskim gnojem. Če moramo gnoj speljati iz gnojišča, ga zložimo v kupe in dobro pokrijemo z zemljo. Raztrosili ga bomo šele pozno v jeseni, da ne bo izgubil toliko amonijaka. Če se na detelji, posebno na lucerni, pokaže škodljiva predenica, jo zatiramo najbolje takole: pokosimo deteljo na okuznem kraju in še vsaj pol metra bolj daleč, jo posušimo in zažgemo. Nato ves prostor globoko prekopljemo, da pridejo ostanki predenice globoko v zemljo. Dobro je tudi, da kraj, kjer je rasla predenica včasih poškopimo s 25 odstotno raztopino zelene galice ali žveplene kisline.

Zajedavci v kokošnjakih

V vinogradu moramo nadaljevati s škropljenjem in žveplanjem. Kdor je cepil v zeleno, naj ne pozabi škropiti tudi cepičev. Ta mesec lahko cepimo trte na oko. Iz vinograda je treba odstranjevati plevel in poganjke iz divje podlage.

V kleti je treba pretočiti vino v steklenice, a paziti je treba, da pride vino čim manj v dotik z zrakom. Poglejmo, če so sodi zaliti. Vinu dodamo 5 do 10 gramov bisulfitu, ker ga s tem obvarujemo vseh boleznih. Klet zračimo ob hladnih urah.

V sadovnjaku je najvažnejše delo ta mesec zatiranje škodljivcev: listnih uši, gosenic, ličink itd. Listne uši uničimo z 1% tobačnim izvlečkom, gosenice pa z arzenikovimi preparati. Proti rji (rugine) na češnjah uporabljamo brozgo modre galice (solfato di rame) kakor proti peronospori.

V hlevu je treba tale mesec še prav posebno paziti na živino. Fuotri in ju je treba dobro in v redu vsaj zjutraj in zvečer, če opoldne ni časa. Ne dajajmo ji sveže (frišne) in neulažene trave.

Dostikrat se v kokošnjakih pojavijo bolezni, ki uničijo vso perutnino in se zaredo zajedavci, ki sesajo kokošim kri. Ne smemo pozabiti, da so ti zajedavci nevarni, ker včasih prenašajo tudi bolezni.

Zajedavce delimo v dve skupini:

1. zajedavce kože in perja;
2. črevesne zajedavce.

V prvo skupino spadajo kokošji klop, kokošja pršica, kokošja uš in bolha in kokošje grinje.

KOKOŠJI KLOP se zadržuje v temnih in zatohlih kokošnjakih. Podnevi se skriva po razpokah, kjer zdrži tudi več let brez hrane, ponoči pa sesa perutnino kri. Napadene kokoši shušajo in jim izpada perje in roža postane bolj bleđa. Proti klopom premažemo kokošnjak z karbolinjem. Ker močno smrdi, je treba potem kokošnjak dobro prezračiti.

KOKOŠJA PRŠICA (acaro assassino) je rdeče barve, ko se napije krvi. Napada kokoši samo ponoči, podnevi pa se skriva na spodnjih straneh gred, kjer spijsi kokoši. Uniči se jo na enak način kot klopa, včasih pa zadostuje tudi samo beljenje, če smo dodali beležu 2 žlici kreolina (3%) na liter beleža.

KOKOŠJA UŠ žre perje in delce kože, ki se lušči. Živi stalno na kokoši. Perutnina, ki ima uši, izgublja perje in slabi. Za uničevanje kokošje uši so zelo dobri DDT preparati. S temi preparati dobro naprašimo kokoši vsaj enkrat na teden, dokler uši ne izginejo. Lahko pa pripravimo tudi suhe kopeli (bagni), če pesku, v katerem se kokoši valjajo, primešamo žvepleni cvet (5%).

Kvaliteta sena je v vaših rokah

Od vsega, kar lahko vpliva na produkcijo živine, je najbolj važna kvaliteta fuotra. Vseedno pa je še dosti kmetov, ki gledajo samo na to, da poskrbijo za dostno kvantiteto fuotra, ne gledajo pa na kvaliteto.

Ker je od osnovnega fuotra odvisna višina živalske produkcije, je treba skrbeti, da bo ta imel zadosti sostanc. Trava, ki jo kosimo za zimski fuoter, lahko vzame iz zemlje za živino vse potrebne sostance, če jih seveda zemlja ima. Na slabo pogojenih travnikih ne moremo pridelati ne dosti fuotra in niti dobre kvalitete. Na splošno primanjkuje našemu senu fosforja in drugih sostanc, ki pridejo v zemljo, če so travniki dobro pogojeni s hlevskim gnojem in mineralnimi gnojili.

Dostikrat kosijo pri nas preveč staro travo, ker računajo na večje pridelke, ne gledajo pa na kvaliteto. Travnike moramo kositi takrat, kadar ima ruša največjo hranilno vrednost, ko ima v sebi največ beljakovin (albumine). Od časa, ko delajo trave kolenca, ob cvetenju in po cvetenju pa se odstotek (percentuale) beljakovin in drugih sostanc spremeni.

Največ beljakovin in dobrih hranilnih sostanc je v mladem fuotru. Takšen fuoter je tudi bolj prebavljiv. Če se košnja zakasni, se zniža odstotek beljakovin, zniža se pa tudi prebavljivost sena.

Najboljši čas za košnjo je torej takrat, ko trave, ki jih je v travni ruši največ, poženo v klas in pred cvetenjem trav.

Ose in sršeni

Ose in sršeni so zelo nadležni v naših sadovnjakih. Napadajo zrelo sadje in izjedajo sladko meso. Škoda, ki jo napravljajo na zrelem sadju, pa se še poveča, ker te žuželke pogostokrat prenašajo na ranjene sadove škodljive glivice. Troši monilije prodro v notranjost sadov največkrat skozi rane, ki jih napravijo ose in sršeni. Ose uničimo najhitreje, če uničimo gnezda. Po sadovnjakih pa lahko nastavimo tudi steklenice (flaše) s starim pivom (birra).

Kako pripravimo tobačni izvleček

Tobačni izvleček (estratto di tabacco) z mazavim milom za zatiranje listnih uši napravimo, če razredčimo v 50 litrih vode 1,5 do 2 kg tobačnega izvlečka, v drugih 50 litrih tople vode pa 1 do 2 kg mazavega mila (žajfe), potem pa obe raztopini zmešamo. Pri manjši potrebi vzamemo sorazmerno manjšo kvantiteto vode, tobačnega izvlečka ali mazavega mila.

Nekaj o zalivanju

Najboljša voda za zalivanje je deževnica in voda iz potokov. Vodo iz vodnjakov ali ali vodovodov je treba preje ogreti na soncu, ker je preveč mrzla. Spomladi in jeseni preveč mrzla voda ne pospešuje rasti ampak jo ovira. Občutljive rastline, kakor kumare, buče in druge, lahko tudi zamori.

Spomladi in jeseni, ko so hladne noči, je boljše jutranje zalivanje, če le mogoče pred sončnim vzhodom, ko je zemlja še ohlajena. Poleti zalivamo zvečer.

Vsaki rastlini prilijemo toliko vode, da se popolnoma napoji vsa zemlja v kateri so razrašene korenine.

Vodo prilivamo počasi, da jo lahko zemlja sproti vsrkava in da ne odplavi zemlje. Prav dobro se zaliva z vrtno škropilnico (anafiatio) ali zalivačo, kateri snamemo razpršilnik (spruzzatore) in nataknejo na odtočno cev dolgo gumijevo cev (tubo di gomma). S tako pripravljeno škropilnico je delo lahko in hitro. Ni se nam treba sklanjati, voda pa rahlo priteka k rastlinam in prodira v zemljo. Če je prodra voda do najnižjih korenin, je rastlinam pomagano za nekaj dni. Drugi dan zemljo dobro prerahljamo. Ta način (ta viža) zalivanja rodi dobre uspehe in prihrani dosti dela.

NI PRAV

...da pincirate prtilično sadno drevje na ta način, da kar odščipavate vršičke vsem poganjkom. Obdelati je treba vsako vejico in upoštevati pri tem njen razvoj in njen položaj na veji.

Prva pomoč pri nezgodah

(Nadaljevanje in konec)

KRVAVENJE IZ NOSU zaustavimo, če dajemo mrzle obkladke na čelo, tilnik in zapestja.

POŠKODBE OČI. Očesa ne drgnimo, ker le povečamo bolečine. Obe očesi (tudi zdravo) zavežimo. Če je padla v oko kislina, izpirajmo oko s tekočo vodo. Apno odstranimo z robcem namočenim v repično olje, ne v vodo. Ko je vse apno odstranjeno, očistimo zunanost očesa z vodo. Takoj k zdravniku.

VODENI ZULJI: Z izžgano iglo potegnimo skozi mehur tanko volneno nit, ki potegne vodo s seboj. Obvežimo.

UGRIZ: Pustimo krvaveti rano. Rano iztisnimo in razširimo. Prevežimo ud (roko ali nogo) v smeri proti srcu. Izsesajmo ali izžgimo rano. Pijmo dosti alkohola in pokličimo zdravnika.

PIK OSE ALI ČEBELE: Namažimo pičeno mesto s salmiakom (amoniac).

NEZAVEST: Razvežimo tesne dele obleke. Poskrbimo za čist, hladen zrak. Poškropimo nezavestnega s hladno vodo po obrazu in po prsih. Če je obraz bleđ, položimo glavo nizko, če je rdeč pa visoko. Umetno dihanje (respirazione artificiale).

UDAR STRELE: Polijmo zadeto osebo z mrzlo vodo. Umetno dihanje.

SONČARICA: Obolelega spravimo na senčen kraj. Glavo položimo visoko in razpniimo obleko. Devajmo mrzle obkladke na čelo in prsi. Umetno dihanje.

ZMRZOVANJE: Ne na toplo! Drgnimo zmrznjen del telesa s snegom. Bodi-

mo previdni, ker se zmrznjen del rad loml.

POMOČ UTOPLJENCU: Utopljajočega zgrabimo pri reševanju le od zadaj. Hitro odpnimo obleko. Usta in nos očistimo peska in blata. Obrnimo ponosrečenca na trebuh, tako da mu visi glava navzdol. Rahlo udarjajmo po hrbtu, da se odstrani voda, nato umetno dihanje, če treba nekaj ur. Ko ponosrečenec začne dihati, ga položimo v posteljo, dajmo mu piti tople pijače ali nekaj žličk žganja.

ELEKTRIKA: Najprej ustavimo stroj ali izklopimo električni tok. Če to ni mogoče, poskusimo vod kratko spojiti ali ozemljiti, tako da ga z železno palico ali žico zvežemo z zemljo. Dokler je vod pod napetostjo, je vsak nezavarovan dotik voda ali ponosrečenca nevaren. Reševalec naj stoji zato na suhem lestu, gumiju ali steklu. Ponosrečenca odtrgajmo od voda z leseno palico ali ga zagrabilimo samo za obleko, in sičér le s suhimi rokami. Ponosrečencu odpnimo obleko in položimo glavo nizko.

UMETNO DIHANJE (respirazione artificiale): Slecimo obleko z zgornjega dela telesa. Privežimo jezik z robcem na brado. Ponosrečenca položimo na hrbet in mu podložimo pod hrbet suknjič ali blazino. Glavo obrnimo na stran. Vsake 3 do 4 sekunde dvignimo roke preko glave in jih zopet spustimo, pritisnjajoč z lakti močno ob prsni koš. Dražimo nos znotraj in drgnimo telo.

ZA NAŠE gospodinje

Kako zgostimo jedi

Zgostimo jih s podmetom, krompirjevo moko ali nastrganim krompirjem, masleno kroglico, s prežganjem, pa tudi z različno zelenjavo.

S podmetom zgostimo kislno repo, zelje in druge take jedi. V ta namen gladko umetimo nekaj moke z malo vode in oboje viljemo v jed ter kuhamo še najmanj 15 minut. Podmet lahko pripravimo tudi z mlekom.

S krompirjevo moko lahko zgostimo najrazličnejše jedi. Vmešamo jo z majhno količino vode, ki naj bo mrzla. Vzeti pa jo moramo manj kot navadne moke za podmet, ker zelo zgosti jed. Čas kuhanja pa je lahko krajši.

S surovim krompirjem zgostimo jed tako, da naribamo krompir prav na drobno v jed.

Za masleno kroglico zgetemo z nožem surovo maslo in belo moko v kroglico, jo vržemo v juho, prikuho (contorno) ali omako (sugo) in jo pustimo z jedjo vred prevreti.

Kadar zgostimo jed s prežganjem moramo paziti, da ga pravilno pripravimo. Belemu prežganju dodamo sesekljano čebulo z moko vred, pri svetlem jo dodamo, ko začne moka rumeneti, pri temnem pa, ko je moka že rumena.

Prežganje razkuhamo z mrzlo vodo in šele gladko razkuhamo dodamo jedi. Jed ima boljši okus, če vre prežganje posebej in to vsaj 30 minut. V tem času se moka skuha in ga šele potem prilijemo jedi. Tako postane jed okusnejša in je tudi lažje prebavljiva.

rih pismih namenjeno, da moraš z doma in brez miru in sreče po svetu! Pa saj te ne pustim po svetu, šibka moja hčerka, in, ako bo že morala katera z doma, naj gre namesto tebe starejša hči Marjetica, starejša je, močnejša je, laže bo hodila, laže se psom branila po tujih cestah.

Alenčica pa je ostala mirna in ni se ustrašila materinih besed. »Kakor mi je sojeno, tako bodi!« je rekla.

Šla je tiho na ograjen vrtec, rožice so se pregibale za njo in, ko se je prijazno z njim pogovarjala, prileti drobna ptičica, v kljunčku je držala prstan zlat, izpustila ga je Alenčici v belo roko in prelepo zapela: »Alenčica, desetnica, mati naj speko popotnico, vanjo zamesijo ta zlati prstan in, ko bo popotnica rumena in spečena, naj jo razrežejo na deset kosov, za vsako hčer en kos; katera dobi prstan, ona mora v desetino, v tujino.«

Alenčica je pomerila prstan, bil ji je prav in všeč, nesla ga je materi in ji verno sporočila, kakor ji je bila naročila drobna ptičica. »Ne žalujte, mati,« je rekla, »če mi je namenjeno, da moram po svetu, doma ne bi našla sreče!«

Mati je ubogala, spekla je popotnico, zaznamovala si je pa konec, kamor je zamesila zlati prstan. Sklenila je v svojem srcu, da ga da starejši hčeri Marjetici, češ starejša je, močnejša je, laže bo hodila, laže po tujih cestah se psom branila. In ko je bila popotnica rumena in pečena, jo je razrezala na deset kosov in dala vsaki hčeri enega. Komaj je Alenčica v svoj kos vgriznila, koj je začutila zlati prstan.

Mati je vprašala: »Katera je dobila prstan?« in je pogledala Marjetico, mislila je: ta ga ima. A vse so de-

le: »Jaz ne!« Le Alenčica je molčala, zlati prstan je v rokah držala. Nataknila si ga je na prst, milo se je nasmehnila in potem je rekla: »Bog vas obvari, mati moja, Bog vas obvari, oče moj, in Bog vas obvari, devet sestric, jaz moram v desetino, v tujino!« Navezala si je culico in se pripravila na pot.

Mati je zaplakala: »O, bridkosti mojih je dosti! Ko odhajaš, vsaj to povej, ali se kdaj povrneš v gosti?«

In desetnica je odgovorila: »O, tudi mojih bridkosti je dosti, dolga bo pot mi, neznana bo pot mi, nemara takrat šele pridem vam v gosti, kadar trikrat svet obšla bom, ko se sedem zaporedom praznikov bo posvečevalo, dve nedelji vkup praznovali!«

Mater so dušile solze in ihteč je govorila: »Preveč je bridkosti, zdaj vem, nikdar se nam ne vrneš v gosti!« Desetnica jo je žalostno poljubila in ji odvrnila: »Če me mimo pot pripelje, Bog ve, če me še spoznate.«

Slekla je svilen obleko, oblekla si raztrgano in začela svojo pot. Klicale so jo sestre nazaj: »Alenčica, pomudi se, glej, starši omedlevajo!« in prosile so jo: »Alenčica, vsaj enkrat se še obrni nazaj, da te zadnjikrat vidimo v obraz.«

Toda ona je rekla: »Kaj se bom obračala, vam srce podirala, zgodi se, kar mi je usojeno!« In je šla naprej.

Šla je in ni vedela, kje bo kosila, ni vedela, kje bo večerjala, kje bo nočila. Toda ni imela skrbi za to; ves svet ji je bil pogrnjena miza, ves svet ji je bil dom. Ptiček in riba, psiček in srna, studenec in skala, drevo in cvetica so ji bili bratje in sestre, so jo spremljali, jo kratkočasi, jo varovali in jo redili.

Fran Milčinski:

DESETNICA

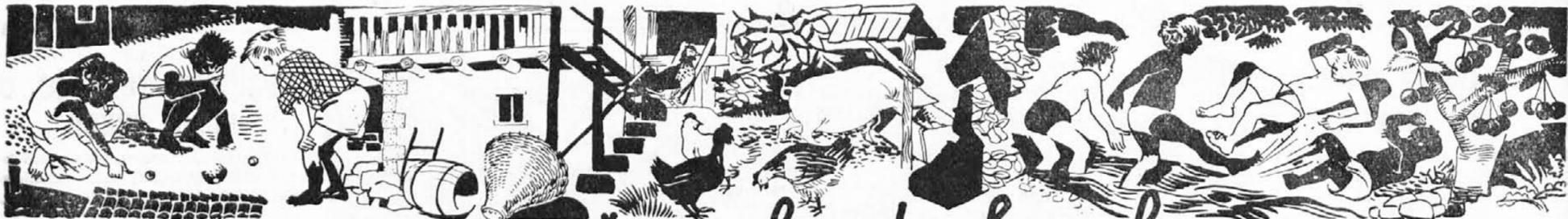
Zivela sta gospod in gospa, oba mlada, lepa in bogata. Imela sta devet otrok, same deklice, in sta jih bila od srca vesela.

Neki dan sta se po svoji ljubi navadi spet sprehajala po visokem gradu in gospod je pogledal gospe v črne oči in je rekel: »Bog nama daj še desetega otroka!« In gospa je odgovorila: »Bog ga nama daj, toda sinka, ne hčerke, kajti če dobiva deseto hčer, ji bo po starih pismih sojeno, da mora z doma in brez miru in sreče po svetu.«

In res se zgodi, da se jima rodi dete, deseto dete, toda ne sinek, ki sta si ga želela, ampak hčerka, deseta hči. Ime sta ji dala Alenčica.

Alenčica se je redila in je rasla, telesa je bila šibkega in tihe, svoje pameti, govorila ni mnogo in rada je bila zamišljena. Gospodu in gospe se je smilila zaradi sojene ji nesreče in bolj sta jo rada imela ko druge. Kadar ji je mati kruha dajala, vsakokrat se je milo jokala, Alenčica je to videla in začudena je vprašala: »Mati moja, kaj je to? Ko drugim kruha režete, veselo se jim smejete, ko meni pa ga dajete, vselej se milo jokate!«

Mati je dolgo prikrivala vzrok svoje žalosti, a ko je Alenčica dosegla štirinajst let, ni ji dalo več molčati, glasno se je razjokala in je hčerki povedala: »Kaj se ne bi jokala, ko si deseta hči, desetnica, in ti je zato po sta-

za naše mlade bralce

GOSPA

(Prekmurska Narodna)

Neka deklina je šla v gozd gob nabirat. V gozdu jo srečajo roparji.

Povej, Micika, kaj bi bila ti najrajša? jo vpraša poglavar.

»Gospa! To je edina moja želja,« odgovori deklina.

Tolovaji ji obljubijo, da pri njih lahko postane gospa. Kar z njimi naj gre.

Micika si ne da dvakrat reči ter gre z njimi. Ves dan hodijo in pridejo proti večeru na dom roparjev, ki je stal sredi velikega gozda na samoti. In tu je imela Micika vsega česar si je pozelela: lepo obleko, gosposko hrano in mehko svileni posteljo.

Tako je postala Micika gospa. Kljub temu pa ni bila srečna. Zakaj nova lepa obleka je dišala po krvi. Dobra gosposka hrana ji je pravila po tihem: »Ukradli so me, ukradli so me!« In ko se je zvečer vlegla v mehko svileni posteljo, ji je ta vzdihovala: »Nisem tvoja, nisem tvoja!«

Micika vse to potoži poglavarju. »Eh, pusti vse to!« ji odgovori poglavar. »To je samo sedaj izprva. Počasi se privadiš in dobro bo.«

Sedem let je bila Micika gospa v tolovajski hiši. Godilo se ji je res gosposko. A vsak dan je čula:

»Po krvi dišim!«
»Ukradli so me!«
Nisem tvoja! —
»No, sedem let si nam pošteno služila.«

la,« ji pravi nekega dne poglavar. »Zati si pa od danes naprej svobodna. Lahko greš, kamor hočeš in delaš, kar hočeš.«

Micika pa poprosi telovaje, da naj jo vzamejo s seboj na sejem. Po tolikem času bi rada videla tudi druge ljudi, kakšni so.

Pa zaprežejo tolovaji iskre konje v lepo gosposko kočijo in se odpeljejo v mesto na sejem. V kočiji sedi gospa Micika in na vsaki strani po en tolovaj. Na sejmu gresta oba tolovaja k šotorom nakupovat obleke, sladkarij in drugih reči. Tako ostane Micika sama v kočiji, čaka ter opazuje mimoidoče sejmarje. Kar zagleda med njimi svojega brata.

»Pojdi sem, pojdi sem!« ga pokliče.

»Kaj bi radi, zlahna gospa?« jo vpraša začudeno brat.

»Sedi v kočijo in primi za vojke!« Brat prisede, prime za vojke in Micika udari po konjih, da naglo zbežita.

»Kakšno gospo si nam pa pripeljal?« »Kakšno gospo si nam pa pripeljal?« »vpraša mati sina, ko se ustavi kočija na dvorišču.

»Ne gospe; kmetico, kmetico vam je pripeljal, o mati!« kriknje Micika, skoči iz kočije in s solzami v očeh poljubi materi roko.

Zemljiški gospod in deček

(Kitajska pravljica)

V neki vasi je živel hudoben star zemljiški gospod. Nedaleč odondod je živel kmet. Tisti kmet je imel tako bistroumnega sinčka, da je bila vsa vas ponosna nanj.

To je zvedel zemljiški gospod in takoj ukazal svojim hlapcem:

»Privedite k meni tega razcapanca! Saj ni mogoče, da bi imel preprost kmet bistrega sina.«

Prignali so fantička k zemljiškemu gospodu in le-ta je velel svojim hlapcem: »Skličište čimveč ljudi! Naj vsi vidijo, kakšen bedak je ta fantič!«

Kmetje so prišli v hišo zemljiškega gospoda in čakali, kaj bo.

Takoj vam povemo, kaj se je zgodilo. Zemljiški gospod je postavil dečka pred špansko steno, na kateri je bil s svilenimi nitkami stkan velikanski tiger, in ga vprašal:

»Ali vidiš tegale tigra?«

»Vidim,« je odgovoril deček.

»No, če si res tako bister, pa poskusi tigra zvezati.«

In zemljiški gospod se je po teh besedah zahehetal.

Kmetje so povsili oči. Bilo jim je

hudo, da se zemljiški gospod posmehuje njihovemu ljubljencu.

Deček pa se je mirno ozrl na zemljiškega gospoda in vprašal:

»Kako naj ga zvezem, ko pa nimam pri sebi vrvi?«

»Hej, se je zasmel zemljiški gospod. »Ti si prebrisan, jaz pa še bolj! Hej, hlapci, prinesite temu malemu bahaču čvrstih vrvi! Bomo videli, kako bo zvezal tigra!«

Hlapci so prinesli klobčič vrvi in jih vrgli pred dečka. Zemljiški gospod pa se je zadovoljno smehljajal.

Deček je vzel vrvi, stopil k vratom, se sklonil in dejal zemljiškemu gospodu:

»Jaz sem pripravljen! Zdaj je vse odvisno samo od vas: zapodite tigra proti meni!«

UGANKE

Nima glave, ne jezika, govori, prepeva, vzklika, vse glasove on posnema, brez elektrike pa drema.

(Radjo)

In privedla jo je pot skoz temen gozd. V gozdu jo je zalotila ljub, Alenčica je trudna sedla pod košat hrast in rekla: »Ljub, hrast, bratec po Bogu, nocoj bom pri tebi prenočevala.« — Toda hrast je zamajal svoje veje in jo posvaril: »Beži izpod mene, desetnica, sestrica po Bogu, nocoj bo strašno treskalo, kadar bo prvič tresčilo, bo precej v mene tresčilo.« In desetnica se je lepo zahvalila hrastu, stopila je naprej in, ko je prišla pod visoko smreko, se je trudna ulegla pod njo. Toda visoka smreka je zašumela z vrhom in rekla: »Beži izpod mene, desetnica, sestrica po Bogu, nocoj bo strašno treskalo, kadar bo drugič tresčilo, bo precej v mene tresčilo.« Desetnica se je spet lepo zahvalila in šla naprej, da je prišla pod zeleni gaber, zeleni gaber pa jo je prijazno sprejel in pozdravil: »Le mirno zaspi, desetnica, sestrica po Bogu, ne boj se nevihte, vame nikdar ne tresči, ker je svoje dni sama Devica Marija počivala pod gabrom.« Ponoči je tresčilo v hrast in v smreko, desetnica pa je zjutraj zdrava zapustila svojo zeleno posteljo pod prijaznim gabrom in krenila naprej, kamor jo je vodila neznana pot, iz dežele v deželo, brez kraja in miru.

Po besedi in vedenju so jo ljudje spoznali, da je deseta sestra, in nobena hiša je ni pustila mimo brez daru; toda nikoder ni obstala, in če so ji še tako dobro stregli — ampak gnalo jo je dalje.

Tako je hodila sedem let, prehodila je dežele od jutra do zahoda, pa je prišla neki večer pred graščino, notri so hrupno godli godci. Na pragu je stal gospod in je

sprejemal svate. Spoznala je svojega očeta.

Globoko se mu je priklonila in lepo ga je poprosila, da bi jo imeli čez noč v graščini. Gospod je ni spoznal. »Sirota raztrgana,« ji je rekel, »pojdi, le pojdi noter v kuhinjo obohano in prosiš gospo, da te obdrže čez noč!«

Notri v kuhinji obokani ob ognjišču je sedela gospa, njena mati, in je vzdihovala »Danes praznujemo vesel dan, bil bi pa še veselejši, če bi bila doma tudi najmlajša hči, najmlajša hči Alenčica sam Bog ve, ali še živi in kje jo nosijo tla.«

Desetnica se ji je globoko priklonila in lepo jo poprosila, da sme to noč ostati v gradu.

Gospa je ni spoznala in jo je zavrnila: »Umazana si, mršava si, nikjer te nimamo imeti. Danes možimo starejšo hčer Marjetico, hiša je polna daljnih ljudi. Prenočuj, sirota, koder veš in znaš, saj tudi moja najmlajša hči, preljuba moja Alenčica, Bog ve, kje pod milim nebom noči! Le pojdi, pojdi v božjem imenu, pri nas ne moreš prenočiti.«

Desetnica se je okrenila, krvavo solzo je potočila in, ko si jo je brisala z drobnoro, zalesketal se ji je na prstu zlati prstan. Mati ga je s čudom zagledala, uprla je oči v deklico, spoznala jo je, zakričala je, širila je roke in se hotela vzdigniti, pa je omedlela. Desetnica se je žalostno ozrla nanjo, potem je odšla iz graščine. Zagrnjala jo je temna noč, iz graščine so klicali za njo, toda priklicali je niso. — Zelena ledimica ji je bila blazinica, zelena vejica ji je bila odejica.

In pot jo je vodila spet naprej iz dežele v deželo, ka-

OBISK

»Dobro jutro,

ponedeljek,

je že terek morda vstal?«

»Prav zares, sededa sreda, dobro se je nasmrčal.

Pa prišel je ponj četrtek, ujec petek ga je spremljal,

na križišču sredi pota srečala jih je sobota.

Pripeljala je mesarja in zaklali so komarja,

naredili krvavice, klobasice, pečenice,

zraven dali sodček zelja — to prijetna bo nedelja.«

Skopuh in krčmar

(Japonska pripovedka)

Živel je nekoč bogataš, ki je bil tako skop, da ni privoščil nikomur ničesar dobrega, ne svojemu bližnjemu, ne samemu sebi. Na vso moč rad je jedel pečene ribe, nikoli pa si ni kupil takšnih slastic. Dan za dnem je izčepaval samo svoj lonček riža. Da bi mu pa riž šel bolj v slast, je obiskoval s svojim lončkom soseda, ki je bil krčmar. Tam je goital suhi riž, pri tem pa je srkal vase vonj pečenih rib, ki je prihajal iz kuhinje.

Krčmar je seveda kar pihal od jeze, da ga skopuh neprestano nadleguje in mu ne da nobenega zaslužka. Nekega dne mu je napisal prav slan račun in mu ga sam izročil.

»Dober dan, boter, vaš nos je bil več mesecev pri meni na hrani. Plačajte mi, kar ste dolžni.«

»Prava, se je nasmeljal skopuh. »Dobite takoj, kar vam gre. He, žena, prinesi mi brž mojo mošnjo z denarjem!«

SKUPINA OTROK IZ UTANE, PRI SV. LENARTU.

Kako sta se jazbec in kuna pravdala

(Korejska Pravljica)

Nekoč sta jazbec in kuna tekla po gozdni stezici in zagledala kos mesa. Skočila sta k njemu.

»Jaz sem našel kos mesa!« je kričal jazbec.

»Ne, jaz sem ga našla!« je kričala na ves gozd kuna.

»Jaz sem ga našel! Kaj bi se po nepotrebnem prepirala!«

Kuna pa je godla svojo:

»Jaz sem ga zagledala prva!«

Tako sta se prerekala in prepirala, da je malo manjkalo, da se nista razrgala. Tedaj je jazbec dejal:

»Pojdiva pred sodnika. Naj on razsodí najin spor.«

Sodnik v tistem gozdu pa je bila lisica. Lisica je poslušala jazbeca in kuno ter dejala:

»Dajte mi kos mesa, ki sta ga našla.«

Sprta jazbec in kuna sta oddala sodniku kos mesa. Lisica je rekla:

»Ta kos je treba razdeliti na dva enaka dela. Prvi del naj vzame jazbec, drugi pa pripade kuni.«

In lisica je razrgala kos na dva dela.

»To je krivično,« je zarentočil jazbec.

»Kunin kos je večji.«

»To napako takoj popravimo,« je rekla prebrisana lisica in odgriznila od kuninega dela precejšen košček mesa.

»Zdaj pa jo ostal jazbecu večji kos!« je zakričala kuna. »To je krivično!«

»Nič hudega, tudi to napako popravimo! Kadar sodim jaz, mora biti vse pravično.«

In lisica je spet odgriznila košček mesa, toda tokrat od jazbecovega dela. Zdaj se je pokazalo, da je ostal kuni večji kos kakor jazbecu. Toda lisica se ni dala zbežati in brez je odgriznila košček od kuninega dela.

In tako je izravnavala kos, dokler ga je še kaj bilo.

Vse kaže, da govore resnico pametni ljudje: lakomni in nepopustljivi so zmeraj na škodi.

FR. MILCINSKI

Niso znali šteti

Petero Butalcev je šlo v svet. Obljubili so si, da bodo vedno skupaj.

Ko tako hodijo, se eden domisli, da bi preštel, če so vsi. Šteje, šteje, sebe pozabi šteti. In reče:

»Jejdeti, pet nas je bilo, zdaj pa smo samo štirje!«

Vsi se ustavijo in štirje štejejo, kakor je prvi štel — sebe pozabijo šteti. Sedijo kraj poti, da premislijo, kje so petega izgubili. Tisti kraj pa je bil močvirnat. Zazeblo jih je v hlače pa so vstali. Takrat opazijo kotanjice tam, kjer so sedeli. Štejejo kotanjice — pet jih naštejejo.

»Štirje smo, sedelo nas je pa pet!« reče prvi.

»Eden je med nami, ki se lahko napravi nevidnega!« vzklikne drugi.

»Čarovnik je, se strese tretji.

»Jaz že ne bom s takim po svetu hodil, lahko me začara v žabo!« zavpije četrti.

»Zbogom!« de peti in zbeži, za njimi pa še ostali štirje, zakaj nihče noče potovati s čarovnikom.

Odgovorni urednik: **Tedoldi Vojmir**
Reg. Videmske sodnije št. 47
Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

DRAGOTIN KETTE

Mačka in miška

Mlada miška je videla nekoč mačko, kako je slanino.

Hitro steče k nji in se ji prijazno pridruži, rekoč: »Botra, fudi meni diši slanina, saj mi pustiš, da jo tudi jaz nekoliko pokusim?«

»Ti tatica tatinska ti!« zareži mačka nanjo, »jaz ti bom pokazala krasti, čakaj me!« In v hipu jo zagradi in zadavi. Nato pa zopet mirno liže dalje okusno slanino.

Drugi dan pa pride v klet gospodinja, najde slanino snedeno, a miško zadavljeno. Kakor hitro zagleda muco, jo pokliče s sladkimi besedami k sebi in jo začne božati: »Da, da, ti si moja mucika. Prav, prav, da si zadavila to požerunsko miš, ki mi je snedla vso slanino.«

In mucika je zadovoljno godrnjavala in predla, prav kakor da je ona najbolj nedolžna žival na svetu... Ali bi jo vi nabili, to hinavko, kaj, otroci moji? Da, in prav bi imeli!

kor ji je bilo sojeno. Pisani gaji in tihi logi so ji razodeli marsikako skrivno moč, več je vedela kakor navadni ljudje, mnogim je pomagala. Obstanka pa ni imela nikoder in usoda jo je gnala po širnem svetu, od zapada do jutra in nazaj.

Preteklo je spet sedem let. Čez zeleni breg je prihajala desetnica pa je začula milo zvonjenje. Ustavila se je pri prvi hiši in vprašala, kaj zvoni tako milo. In povedali so ji: »Grajska gospa že mesec dni umira in ne more umreti, devet hčera ji kleči ob postelji in ji moli za odrešenje in za srečno smrt, a gospa milo vzdihuje, solze toči in umreti ni ji moči. Zdaj pojo še zvonovi, da ji olajšajo smrt.«

Desetnica je stekla v grad. V beli kamrici, na beli postelji je ležala grajska gospa, njena rodna mati, milo je ječala in mokre so ji bile oči. Okoli pa je klečalo devet hčera, bile so črno oblečene in glasno so molile.

Desetnica je tiho stopila k vzglavju in z drobnoro ko je pogladila materi mrzlo čelo in vroče oči in mati je začutila in videla zlati prstan na drobnoro, pomirila se je in v srečnem smehljaju je izdihnila svojo dušo.

Desetnica pa je tiho, kakor je prišla, spet zapustila belo kamrico in visoki grad, nikdo je ni spoznal, naprej je šla svojo pot, zemlja je pila njene grenke solzice, vetrnič ji je hladil vroča lica, ptiček droban ji je tolažil srce. Naprej je šla, nikdar več je ni bilo v domači kraj. More biti že živi, morebiti je umrla,

al' na polju, al' na cesti, bog ve, na katerem mestu...